

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä ja maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (HE 140/2022 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan ja puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 82/2022 vp
- puolustusvaliokunta PuVL 9/2022 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- rakennusneuvos Anna-Leena Seppälä, ympäristöministeriö
- kansliapäällikkö Juhani Damski, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Minna Perähuhta, ympäristöministeriö
- ohjelmapäällikkö Juhana Rautiainen, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Jaakko Rastas, ympäristöministeriö
- lainsäädäntöneuvos Maarit Huotari, valtiovarainministeriö
- johtava asiantuntija Olli-Pekka Rissanen, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Niko Ruostetsaari, valtiovarainministeriö
- hankepäällikkö Päivi Malmi, Suomen ympäristökeskus
- johtava asiantuntija Tytti Ronkainen, Digi- ja väestötietovirasto
- johtava asiantuntija Jari Ylä-Kero, Digi- ja väestötietovirasto
- yksikönpäällikkö Aarno Alanko, Helsingin kaupunki, Rakennusvalvontavirasto
- lakimies Minna Mättö, Suomen Kuntaliitto
- erityisasiantuntija Päivi Tiihonen, Suomen Kuntaliitto
- tietohallintojohtaja Maria Nikkilä, Tampereen kaupunki
- projektipäällikkö Marja Uusivuori, Tampereen kaupunki
- tutkimusjohtaja Tommi Arola, Rakennustietosäätiö RTS
- toimitusjohtaja Jyrki Laurikainen, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

- johtaja, Elinkeinoasiat Anu Kärkkäinen, Rakennusteollisuus RT ry
- toimitusjohtaja Janne Tähtikunnas, RIL ry
- toimitusjohtaja Helena Soimakallio, Suunnittelu ja konsultointiyrietykset SKOL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- puolustusministeriö
- valtiovarainministeriö
- maa- ja metsätalousministeriö
- liikenne- ja viestintäministeriö
- Tietosuojavaltuutetun toimisto
- Tilastokeskus
- Verohallinto
- Maanmittauslaitos
- Väylävirasto
- Rakennusinsinöörit ja arkkitehdit RIA ry
- Suomen Arkkitehtiliitto SAFA ry
- Suomen Isännöintiliitto ry
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry
- Talotekninen teollisuus ja kauppa ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Pientaloteollisuus PTT ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietojärjestelmään julkaistaisiin rakentamisen ja alueidenkäytön tietoja.

Laissa säädettäisiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta, tiedonsaanti- ja tiedonluovutusosoikeuksista ja tietojärjestelmän tietovarantojen rekisterinpitäjistä. Suomen ympäristökeskukselle säädettäisiin lisäksi velvollisuus perustaa julkinen tietopalvelu rakennetun ympäristön tiedon jakamista varten sekä velvollisuus tehdä tilastointia.

Ehdotetulla sääntelyllä luotaisiin toimintaedellytykset rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kehittämiseksi ja ylläpidolle. Sääntelyllä toteutetaan hallitusohjelman kirjausta rakennetun ympäristön valtakunnallisesta digitaalisesta rekisteristä ja tietopalustasta, joihin alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat.

Maankäyttö- ja rakennuslain muutoksella lakiin lisättäisiin kaavojen ja tonttijaon digitalisaatiosta johtuvat muutokset. Kaavat ja tonttijako laadittaisiin jatkossa valtakunnallisesti yhteentoimi-

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

vassa tietomallimuodossa. Kaavat koostuisivat nykyisten kaavamerkintöjen ja -määräysten sijaan kaavakohteista ja kaavamääräyksistä. Kaavakohteet ja -määräykset esitettäisiin valtakunnallisesti vakimuotoisena. Kaavat, valmistelussa olevat kaavat niiden laadinnan eri vaiheissa ja tonttijaot olisi toimitettava rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lain tavoitteena on toteuttaa valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä rakennetun ympäristön tiedolle. Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämään tietojärjestelmään kerätään rakentamisen ja alueidenkäytön tietoja. Lakiehdotus toteuttaa hallitusohjelman kirjausta rakennetun ympäristön valtakunnallisesta digitaalisesta rekisteristä ja tietoaalustasta, joihin alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevat päätökset ja prosessit tukeutuvat. Lakiehdotus sisältää säännökset rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta, tiedonsaanti- ja tiedonluovutusosoikeuksista ja tietovarantojen rekisterinpitäjistä. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtäviksi maankäyttö- ja rakennuslakiin kaavojen ja tonttijaon digitalisaatiosta johtuvat muutokset. Kaavat ja tonttijako laadittaisiin jatkossa valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Kaavat koostuisivat nykyisten kaavamerkintöjen ja -määräysten sijaan kaavakohteista ja kaavamääräyksistä. Esityksen ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja kannatettavana sekä puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muutettuina.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa esityksen tavoitteita on pidetty sinänsä hyvinä ja kannatettavina. Toisaalta esityksen tietopohjaa ja toteutustapaa on kritisoitu. Valiokunnalle on todettu, että lainsäädäntö on valmisteltu hyvin nopealla aikataululla, mikä on voinut vaikuttaa esityksessä olevan vaikutuksenarvioinnin puutteellisuuteen. Rakentamisen tietovarantoon liittyvien vaatimusten vaikutuksia rakentamisen osapuoliin ei arvioida riittävästi esityksessä. Vaikutuksia rakentamisen osapuoliin ei ole myöskään ollut mahdollista arvioida rakentamislakia koskevien ehdotusten (HE 139/2022 vp) yhteydessä, sillä järjestelmään tallennettavan tiedon sisällön yksityiskohdista ei ole tarkempaa tietoa ennen asetusten valmistelun etenemistä.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 82/2022 vp) kiinnittänyt huomiota hallituksen esityksen perusteluiden puutteisiin ja säännösten teknisiin ongelmakohtiin. Saamansa lausuntopalautteen perusteella valiokunta kiinnittää ympäristöministeriön huomiota lainvalmistelun laatuun ja lainvalmistelua koskevan ohjeistuksen noudattamiseen. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevaan lakiehdotukseen on jouduttu tekemään varsin paljon lakiehdotusten perusvalmisteluun kuuluvia muutoksia valiokunnan käsittelyssä, eikä tätä voida pitää asianmukaisena etenäkään hallitusohjelmaan sisältyvän, vaikutuksiltaan merkittävän hankkeen kohdalla. Lisäksi esitystä on kritisoitu niin rakennusalan toimijoiden kuin kuntien taholta. Kaiken kaikkiaan vai-

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

kuttaa siltä, ettei esitykseen sisältyville ehdotuksille ole saatu keskeisten sidosryhmien hyväksyntää. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että sidosryhmien keskeisimmät huolenaiheet liittyvät tietojärjestelmän ja sitä koskevan lainsäädännön jatkokehittämisen vaiheisiin. Valiokunta edellyttää, että rakennetun ympäristön tietojärjestelmän sisältöön ja jatkokehitykseen vaikuttavat asetukset valmistellaan yhteistyössä sidosryhmien ja erityisesti rakentamisen osapuolten edustajien kanssa ja että asetuksista laaditaan asianmukainen vaikutusarviointi, jossa esitetään myös vaikutukset rakentamisen markkinaan, kustannuksiin ja lupaprosessien sujuvuuteen.

Rakennusalan toimijoiden lausuntopalautteessa esitetyn kritiikin mukaan esityksen tavoitteena tulee olla se, että tietojärjestelmässä käsitellään vain sellaista tietoa, jota viranomaiset tarvitsevat lakisääteisiin tehtäviinsä, eikä järjestelmän tulevissa kehitysvaiheissa pidä kerätä ylimääräistä ja yksityiskohtaista tietoa kaikkiin mahdollisiin yhteiskunnan tietotarpeisiin. Järjestelmän jatkokehityksessä tavoitteena ei näin ollen tule olla kaiken mahdollisen tiedon kokoaminen, jota tiedontuottajien tulisi päivittää ilman lupahakemuksen vireilläoloa. Valiokunta pitää tärkeänä, että ympäristöministeriö ottaa tämän kritiikin vakavasti ja mahdollinen järjestelmän jatkokehittäminen tehdään hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa ja vaikutustenarviointiin kiinnitetään erityistä huomiota. (*Valiokunnan lausumaehdotus 1*)

Kunnat vastaavat yhdyskunnan toimivuudesta sekä maankäyttöön ja rakentamiseen liittyvistä palveluista. Kuntien taholta esitystä on kritisoitu useasta näkökulmasta. Valiokunnan saamista lausunnoissa on korostettu, ettei rakennetun ympäristön tietojärjestelmä voi korvata kuntien omia rekistereitä, vaan kunnan toimintaa palvelevat jatkossakin kuntien kaava- ja rakennusluparekisterit. Ne ovat osa kunnan laajempaa perusrekisterikonaisuutta maaomaisuus-, kiinteistö-, osoite- ja väestöosien sekä kunnan tuottamien lukuisten muiden paikkatietoaineistojen kanssa. Kunnan viranomaistehtävissä tarvittavan tiedon tarve on paljon rakennetun ympäristön tietojärjestelmään kuuluvia tietovarantoja kattavampi. Näin ollen kuntien on jatkossakin pidettävä yllä omia tietovarantojaan lakisääteisiä tehtäviään varten.

Lisäksi Kuntaliiton esittämän arvion mukaan rakentamislakiesityksessä, alueidenkäyttölakiesityksessä ja käsillä olevassa lakiesityksessä kuvattujen tietojen yhteentoimivuuden toteutumiseen tarvitaan 6 miljoonaa euroa vuodessa, mikä tarkoittaa 60:tä miljoonaa euroa kymmenen vuoden aikana, jotta yhteentoimivuus on saatu valtakunnallisesti toteutettua. Lisäksi uudet tietomallit ja muutokset tietorakenteissa aiheuttavat muutoksia kuntien asiointipalveluihin, tuotantjärjestelmiin, rekistereihin, integraatioihin ja rajapintoihin. Vaadittava ohjelmistokehitys ja uudet rajapinnat tuovat myös jatkuvia lisäkustannuksia. Kuntien ohjelmistojen ylläpitomaksut nousevat arvion mukaan 30 prosenttia. Lisäksi esitys edellyttää kunnilta erittäin merkittävää lisäresursointia henkilöstöön ja koulutukseen. Kuntaliitto arvioi, että asetustasoinen sääntely tulee aiheuttamaan vielä lisää kustannuksia. Toisaalta rakennetun ympäristön tietojärjestelmä helpottaa rakennustietojen raportointia valtion viranomaisten tarpeisiin, ja sen toivotaan myös parantavan tietojen laatua. Valiokunta suhtautuu edellä esitettyihin huoliin vakavasti, ja se on pyrkinyt selvittämään rahoituksen riittävyttä suhteessa Kuntaliiton esittämiin tarpeisiin.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan julkisen talouden suunnitelmassa vuosille 2023—2026 on varattu 15 miljoonaa euroa rakennetun ympäristön tietojärjestelmälain, rakentamislain ja alueidenkäyttölain uusien digipalveluiden aiheuttamien muutosten kunnille ja maakuntien liitoille aiheuttamiin kustannuksiin. Kunnat voivat tämän rahoituksen puitteissa hakea avustusta ra-

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

kennetun ympäristön tietojärjestelmästä aiheutuviin menoihin. Ympäristöministeriö on todennut kyseisen rahoituksen olevan tehtyjen selvitysten perusteella riittävä. Lisäksi on tuotu esiin, ettei lakiehdotuksessa ehdoteta muutoksia kuntien alueidenkäytön päätöksenteon prosesseihin. Kunnat voivat tukeutua päätöksenteossa jatkossakin jo käytössä oleviin tiedonhallintaratkaisuihinsa. Valiokunnan mielestä kuntien huoliin ja käytännön vaikeuksiin järjestelmän käyttöönotossa tulee suhtautua vakavasti. Mikäli järjestelmän jatkovalmistelussa käy ilmi, etteivät kunnat kykene ottamaan järjestelmää käyttöön rakentamislakiesityksessä ehdotettujen velvoitteiden osalta vuoden 2027 loppuun mennessä tai kaavatietojen osalta vuoden 2028 loppuun mennessä, valtioneuvoston tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin järjestelmän hallitun käyttöönoton tukemiseksi mukaan lukien siirtymäajan jatkaminen.

Tietojen julkisuus ja luovuttaminen

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä on tarkoitus käsitellä lakiehdotuksen 5 §:ssä lueteltuja kaavatietoja sekä maankäyttö- ja rakennuslain 131, 142, 150, 153 ja 153 a §:n mukaisia tietoja rakennuslupahakemuksista, lupapäätöksistä, viranomaiskatselmuksista, loppukatselmuksista ja osittaisista loppukatselmuksista. Uuden rakentamislain tultua voimaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tulee toimittaa rakentamislupasta tieto rakennuksen tai muun rakennuskohteen rakentamislupapäätös liitteineen, maisematyölupapäätös, purkamislupapäätös, poikkeamislupapäätös, rakennuksen suunnitelmamalli, rakennuksen toteumamalli ja toteumamallin tiedot. Edellä mainitut tiedot ovat lähtökohtaisesti viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain, jäljempänä julkisuuslaki, mukaan julkisia. Julkisuuslain mukaan jokaisella on oikeus saada tietoja viranomaisen julkisista asiakirjoista. Viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei erikseen toisin säädetä. Kuntien tekemät viranomaispäätökset, kuten kaavat, ovat aina lähtökohtaisesti julkisia asiakirjoja. Asiakirjojen julkisuutta voidaan rajoittaa lailla, ja julkisuuslain 24 §:ssä on lueteltu asiakirjat, jotka ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Viranomaisen asiakirjan sisällöstä annetaan tieto suullisesti taikka antamalla asiakirja viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi taikka antamalla siitä kopio tai tuloste. Rakentamislupatiedon, kuten rakennuksen piirustusten, luovuttamista kunnan ylläpitämän tietopalvelun kautta ei ole lailla rajoitettu, ellei kyseiseen tietoon kohdistu salassapitoperusteita. Jo tällä hetkellä kunnat jakavat eri tietopalveluidensa kautta kaavoitus- ja rakennustietoa. Jokainen voi pyytää kunnalta rakennuksen piirustuksia nähtävilleen. Nämä ovat siten myös esityksessä omaksuttuja lähtökohtia. Valiokunta pitää tärkeänä julkisuuslaissa säädettyjä lähtökohtia, mutta kantaa samalla erityistä huolta tietojen hyödyntämisestä rikollisiin tai muuten kyseenalaisiin tarkoituksiin.

Edellä esitetystä seuraa, ettei yksityinen kansalainen voi kieltää julkisen pohjapiirustuksen luovuttamista rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tai tietojärjestelmästä, kun on kyse julkisuuslain mukaisesta tietopyynnöstä tai tiedonsaajalla on lain mukaan oikeus käsitellä tietoa. Lisäksi lakiesityksen 12 §:ssä ehdotetaan nimenomaista säännöstä, jonka mukaan rekisteröity ei voi rajoittaa tietojen käsittelyä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) 18 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kannalta keskeiset salassapitoperusteet sisältyvät julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohtaan, jonka mukaan salassapidettäviä ovat henkilöiden, rakennusten, laitosten, rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä koskevat ja niiden toteuttamiseen vaikuttavat asiakirjat, jollei ole ilmeistä, ettei

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

asiakirjan luovuttamisesta aiheudu haittaa turvajärjestelyjen toteutumiselle. Lisäksi mainitun pykälän 1 momentin 9 ja 10 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat asiakirjat, jotka vaikuttavat esimerkiksi valtion turvallisuuteen tai maanpuolustukseen ovat lähtökohtaisesti salassa pidettäviä. Salassapidosta voidaan poiketa, jos on ilmeistä, ettei tiedon antaminen vaaranna valtion turvallisuutta taikka vahingoita tai vaaranna maanpuolustuksen etua.

Valiokunnan käsittelyssä on noussut esiin kysymys siitä, miten muiden turvallisuusviranomaisien, kuten poliisiviranomaisten ja Rajavartiolaitoksen, tietojen suojaaminen tapahtuu. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan edellä mainitut viranomaiset esittävät rakennuslupaprosessin yhteydessä tarpeellisiksi katsomansa salassapitoperusteet, jotka perustuvat julkisuuslain 24 §:ään. Päätöksen asiakirjojen salassapidosta tekee kunta. Pääosin rakennusvalvontaviranomaiset hyväksyvät viranomaisten esittämät rajoitteet sellaisinaan. Kun päätös tiedon taikka asiakirjan tai sen osan salassapidosta on tehty, tästä välittyy jatkossa tieto rakennetun ympäristön tietojärjestelmään. Järjestelmässä olevia salassapidettäviä tietoja luovutetaan vain sellaiselle viranomaiselle, joilla on lakisääteinen oikeus tietoihin. Tietojen suojaamista ja tietojärjestelmän auditointia selvitetään tarkemmin jäljempänä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä on tarpeen käsitellä salassa pidettävää tietoa, sillä sen avulla tietoa voidaan välittää sitä tarvitseville viranomaisille, kuten Häätäkeskuslaitokselle ja pelastustoimelle. Niillä tulee olla mahdollisimman kattava tieto, joten ne tarvitsevat myös poliisin ja Rajavartiolaitoksen hallinnassa olevien alueiden ja rakennusten tietoja toiminnassaan. Lakiehdotuksen 10 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa puolustusvoimien, pelastustoimen ja Häätäkeskuksen oikeudesta saada salassapitosäädösten estämättä välttämättömät tiedot. Jos meneteltäisiin niin, että poliisin, Rajavartiolaitoksen ja muiden tahojen tiedot jätetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ulkopuolelle, joudutaan esimerkiksi pelastustoimen ja kuntien välinen tiedon luovutus järjestämään erillisellä menettelyllä. Tämä puolestaan edellyttää enemmän resursseja kuin keskitetty tiedonluovutus rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kautta. Valiokunta pitää tältä osin saamaansa selvitystä tyydyttävänä.

Kuten edellä on todettu, päätöksen tiedon luovuttamisesta julkisuuslain mukaan tekee se viranomaisena, jonka hallussa asiakirja on. Tilanteissa, joissa useammalla viranomaisella on sama julkinen asiakirja, voi tiedon pyytää kultakin viranomaiselta, joka tekee päätöksen tiedon luovuttamisesta. Teknisen rajapinnan avaamisesta säädetään julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa. Teknisen rajapinnan avaaminen edellyttää laissa säädettyä tiedonsaantioikeutta sekä oikeutta käsitellä tietoja. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevassa lakiehdotuksessa ei ole ehdotettu säädettäväksi tällaisia tiedonsaantioikeuksia muille kuin viranomaisille. Teknisiä rajapintoja voi olla tarpeen avata Suomen ympäristökeskuksen toimesta, kun kyse on arvokkaista tietoaaineistoista. Tällöin noudatetaan tiedonhallintalain säännöksiä sekä arvokkaiden tietoaaineistojen luettelosta ja niiden julkaisemista ja uudelleenkäyttöä koskevista järjestelyistä annettua komission täytäntöpanoasetusta. Tiedon luovuttamista koskevien menettelysäännösten ja tiedonluovutuksen edellytysten jakautumista eri lakeihin tiedonluovutustavan perusteella ei voida pitää selkeänä ratkaisuna tiedontarvitsijoiden näkökulmasta. Perustuslakivaliokunnan tavoin valiokunta katsoo, että tietojen luovuttamisesta vastaava viranomaisena on tarpeen säätää lain tasolla selkeästi. Kysymys on Suomen ympäristökeskuksesta, jolla on toimivalta luovuttaa tietoa tietopalvelun kautta ja vastuu tietojenluovutuksen lainmukaisuudesta. Valiokunta palaa tätä koskeviin säännösehdoituksiin jäljempänä.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmä parantaa henkilötietojen ja salassa pidettävien tietojen suojaa sekä tietoturvaa nykytilanteeseen verrattuna edellyttämällä kirjautumisessa vahvaa tunnistautumista sekä käsittelemällä tietoja yhdenmukaisen luokittelun perusteella. Lisäksi tarvittaessa keskitetyssä järjestelmässä voidaan helpommin toteuttaa tiedon tai käyttäjien rajoittamistoimenpiteitä turvallisuustilanteen muuttuessa. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän julkisten tietojen luovuttaminen tietopyynnön tehneelle on tarkoitus järjestää siten, että vastaanotettuaan tietopyynnön vahvalla tunnistautumisella kirjautuneelta käyttäjältä Suomen ympäristökeskus tarkistaa tietopyynnön kohteena olevan tiedon salassapitoperusteen, turvakielto-tilanteen, tietopyynnön tehneen oikeuden pyydettyyn tietoon sekä tietokohtaisen luokittelutilanteen. Järjestelmän tiedot luokitellaan julkisiin tietoihin, arvokkaisiin tietoaineistoihin, henkilötietoihin, salassa pidettäviin tietoihin ja turvallisuusluokiteltuihin tietoihin. Luokittelun perusteella luovutettuihin tietoihin voidaan tehdä tarvittavia suojaustoimenpiteitä. Esimerkiksi turvakiellon kohteena olevien tietojen käsittelyn yhteydessä on tarkistusmenettely, jolla estetään kyseisen tiedon luovuttaminen muulle kuin viranomaiselle, jonka oikeus näiden tietojen käsittelyyn perustuu laissa tai sen nojalla säädetyn tehtävän tai määrätyn kiellon kohteena olevan henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Ennen tiedonluovutusta tietopyynnön tehnyt hyväksyy tiedon käyttöoikeussopimuksen, jossa asetetaan ehdot pyydettyjen tietojen käytölle. Käyttöoikeussopimuksen rikkominen voi johtaa vahingonkorvausvastuuseen käyttöoikeussopimuksen perusteella.

Valiokunnan käsityksen mukaan on tärkeää huolehtia siitä, että salassa pidettävän tai turvakielton alaisen aineiston suojaaminen ja aineistoa käsittelevien henkilöiden osaaminen ja oikeus käsitellä aineistoa varmistetaan kaikissa tilanteissa. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta valiokunta pitää asianmukaisena täydentää lakiehdotuksen 2 §:n sääntelyä sen osalta, ettei tietojärjestelmässä lainkaan käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja. Valiokunta palaa tätä koskeviin ehdotuksiin jäljempänä. Saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää julkisuuslain asiakirjojen salassapitoa koskevan sääntelyn sovellettavuutta varsin kattavana sekä edellä kuvattuja tietojen suojaamisen menetelmiä hyväksyttävänä. Samalla valiokunta korostaa puolustusvaliokunnan (PuVL 9/2022 vp) ja perustuslakivaliokunnan tavoitin turvallisuu- den kannalta kriittisiä toimintoja koskevien tietojen suojaamisen tärkeyttä. Tämä on syytä varmistaa erityisesti eri tietojärjestelmien sisältämän tiedon kasautumisen näkökulmasta ja etenkin lakiehdotuksen 11 §:n mukaista julkista tietopalvelua toteutettaessa. Valiokunta katsoo, että valtioneuvoston tulee tarkastella rakennuskohteita koskevan tiedon saatavuutta, kasautumista ja mahdollisia salassapitotarpeita huolellisesti osana turvallisuu- den kannalta kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon suojaamista (*Valiokunnan lausumaehdotus 2*). Samalla on tiedostettava, että tämä edellyttää useiden eri viranomais- ja muiden lähteiden kokonaistarkastelua, eikä rakennetun ympäristön tietojärjestelmä yksin tarjoa ratkaisua rakennustiedon suojaamiseen. Myös julkisuuslain kokonaisuudistuksen tai henkilötietojen suojaa koskevien säännösten tarkastelun yhteydessä tulee kriittisesti arvioida rakennustiedon julkisuutta sen kannalta, että tietoa voidaan käyttää rikollisiin tai muuten kyseenalaisiin tarkoituksiin. (*Valiokunnan lausumaehdotus 3*)

Turvallisuu- den kannalta kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon suojaaminen

Puolustusvaliokunta toteaa lausunnossaan, ettei esitys ehdotetussa muodossa varmista kansallisen turvallisuu- den huomioimista riittävällä tavalla. Tämä on yhteistä useille säädöshankkeille, joilla pyritään edistämään yhteiskunnan digitalisaatiota. Lisäksi turvallisuu- den tilanne on muuttu-

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

nut, mitä ei voitu huomioida hallitusohjelman linjauksia tehtäessä. Ukrainan sota ja sen seuranaivaikutukset sekä turvallisuusympäristön muutoksen pitkäkestoisuus johtavat puolustusvaliokunnan näkemyksen mukaan tarpeeseen tarkastella kaikkia kansalliseen turvallisuuteen suoranaisesti tai epäsuorasti liittyviä lakihankkeita uudessa valossa. Puolustusvaliokunta pitää tarpeellisena, että lakihankkeita, joihin voi arvioida sisältyvän vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, tarkastellaan säännönmukaisesti myös Turvallisuuskomiteassa tai muussa tarkoitukseen sopivassa poikkihallinnollisessa ohjaus- tai koordinaatioryhmässä. Turvallisuuskomitea on kokonaisturvallisuuteen liittyvä ennakoivan varautumisen pysyvä ja laajapohjainen yhteistoimintaelin, joten sen käyttö tällaiseen arviointiin on luontevaa. Valiokunta yhtyy puolustusvaliokunnan tilannearvioon ja ehdotuksiin.

Puolustusvaliokunta on katsonut, että ennen rakennetun ympäristön tietojärjestelmän käyttöönottoa digitaalisen kiinteistötiedon turvallisuuden ulottuvuuksia tulee edelleen tarkentaa tunnistamalla ja määrittämällä yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kannalta kriittinen infrastruktuuri. Tässä työssä tulee huomioida myös niin sanotun CER-direktiivin EU 2022/2557 (Critical Entities Resilience) vaatimukset sekä direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä tehtävä kriittisen infrastruktuurin määrittelytyö. Direktiivi tuli voimaan tammikuussa 2023. Puolustusvaliokunta toteaa, että paikkatiedon kansallisen turvallisuuden riskiarvion laatiminen on perusteltua toteuttaa ennen esityksessä ehdotetun lain voimaantuloa. Tässä yhteydessä tulee huomioida myös yhtymäkohdat CER-direktiiviin. Tehtävän riskiarvion tulisi kattaa koko toimitusketju: valtionhallinto, kuntasektori sekä yritykset.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on tarkentaa rakennetun ympäristön ja paikkatiedon turvallisuuden ulottuvuuksia eri hallinnonalojen yhteistyönä ja osana kriittisen infrastruktuurin kansallista määrittelytyötä. CER -direktiivi tulee luomaan lähtökohdat kansallisesti kriittisen infrastruktuurin tunnistamiseen. Tietojärjestelmän suunnittelussa on tehty järjestelmän tietojen luokittelu perustuen erilaisiin uhkamalleihin ja tunnistettu mahdollisina hallintatoimenpiteinä avoimena tietona julkistettavan tiedon yleistäminen ja karkeistaminen. Selvityksen perusteella avoimen tiedon julkaisemisen kautta ei ole syntymässä merkittävää uutta kasaumavaikutusta rakennetun ympäristön tietoon edellyttäen, että suunnitellut hallintatoimenpiteet toteutetaan. Valtakunnallinen järjestelmä mahdollistaa varautumisen nopeasti muuttuvissa tilanteissa verrattuna hajanaiseen nykytilanteeseen. Valiokunta pitää välttämättömänä, että ympäristöministeriö toteuttaa edellä mainitun riskinarvioinnin rakennetun ympäristön tietojärjestelmän osalta ja osallistuu omalta osaltaan kriittisen infrastruktuurin määrittelytyöhön. Lisäksi on tärkeää, että CER-direktiivin täytäntöönpano huomioidaan täysimääräisesti niin järjestelmän kuin lainsäädännön jatkokehittämisessä ja tähän liittyvät rakennetun ympäristön tietojen mahdolliset salassa pittoa koskevat sääntelytarpeet huomioidaan direktiivin kansallista toimeenpanoa valmisteleavassa lainsäädäntöhankkeessa.

Puolustusvaliokunta on lausunnossaan todennut, että Puolustusvoimat soveltaa periaatetta, jonka mukaan käsiteltäessä julkista tai turvaluokittelematonta kokonaisuutta massana siitä muodostuu vähintään turvallisuusluokkaan TL IV kuuluva kokonaisuus. Valiokunnan saamissa lausunnoissa on myös todettu, että tietojärjestelmään tulisi koota ainoastaan kokonaisuutena julkista tietoa. Jos kuitenkin järjestelmään sisällytetään tiedon kasaantumisvaikutus huomioon ottaen Puolustusvoimiin liittyvää salassa pidettävää tai turvaluokiteltua tietoa eli muutakin kuin julkista tietoa, rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tulee olla kokonaisuutena virallisesti auditoitu vähintään

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

TL IV-tasolle. Tämän tehtävän suorittavat Pääesikunta määrättyinä turvallisuusviranomaisena (DSA) ja Liikenne- ja viestintävirasto Traficom määrättyinä tietoliikenneturvallisuusviranomaisena (NCSA). Vastaava vaatimus on syytä ulottaa muidenkin turvallisuusviranomaisten ja yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin paikkatietoon. Lisäksi edellä sanottu tulee ottaa huomioon myös järjestelmää käyttävien henkilöiden osaamisvaatimuksissa, käyttöoikeuksissa ja niiden hallinnassa sekä lokitietojen keräämisessä ja käsittelyssä. Lisäksi on tarkastettava niiden yritysten sekä valtion ja kuntien virastojen tilat, joissa järjestelmää on tarkoitus käyttää, sekä turvaselvitettävä kaikki TL IV -tietoon pääsevät henkilöt. Näin ei ole valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitus menetellä, eivätkä Puolustusvoimien salassa pidettävän tiedon tai turvaluokitellun tiedon käsittelyä koskevat edellytykset täyty.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä on kuitenkin tarkoitus toteuttaa viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista annetun lain mukainen tietoturvallisuuden auditointi. Tämä ei kuitenkaan yllä Puolustusvoimien edellyttämän suojan tasolle. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on hallita kasaumavaikutuksia tieto- ja tapauskohtaisesti sekä huolehtia poikkihallinnollisesti, yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa tietojen suojaamisesta. Kaavatietojen osalta tietomallimuotoinen ja asetuksella ohjattu kaavoitus mahdollistaa kriittisen infrastruktuurin kohteiden rajaamisen pois. Samoin kriittisen infrastruktuurin määrittelyn muuttuessa voidaan tietojen saatavuutta järjestelmässä rajoittaa nopeasti. Tätä ei ole pidetty riittävänä, sillä valiokunnan saamissa lausunnoissa on ehdotettu lakiehdotuksen soveltamisalaan muutoksia, jotka tiiviimmin ja Puolustusvoimien harkinnasta riippuen sulkevat sen käytössä olevat alueet ja rakennukset rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevan lain soveltamisalan ulkopuolelle. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tällaisen poikkeuksen piiriin kuuluvat myös yksityiset yritykset ja niiden hallinnoimat alueet ja rakennukset, jotka ovat Puolustusvoimien strategisia kumppaneita. Valiokunta pitää näitä muutosehdotuksia tarpeellisina ja palaa niihin jäljempänä.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on lisäksi kiinnitetty huomiota keskeiseen digitalisaation tuomaan kehityskulkuun. Tietojärjestelmistä ja niiden teknisistä rajapinnoista vastaavat entistä laajemmin kaupalliset toimijat. Yrityksillä on lisäksi keskeinen ja yhä kasvava rooli myös rakennetun ympäristön tiedon tuottajina. Tämän myötä kasvaa myös viranomaisten riippuvuus yksityisen sektorin toimijoista ja niiden toimitusketjuista. Tämä lisää entisestään yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen haavoittuvuutta kyberuhkien ja -hyökkäysten kohteena. Paikkatietojen hallinnan muutos asettaa yritysten turvallisuudelle, jatkuvuuden hallinnalle ja häiriötilanteisiin varautumiselle sellaisia uusia yhteiskunnallisia huoltovarmuudellisia vaatimuksia, joiden valvontaa, ylläpitoa, koulutusta ja yhteistoiminnan harjoittelua eri tilanteissa tulee tarkastella nykyistä tarkemmin. Kaupallisiin toimijoihin liittyy myös omistajanvaihdosten riski. Uuden omistajan arvot ja turvallisuuskulttuuri tai liiketoimintamalli saattavat poiketa alkuperäisestä tarkoituksesta ja vaarantaa yhteiskunnan elintärkeät toiminnot. Riskien realisoituessa tietovuotojen havaitseminen, laajuuden arviointi sekä jäljittäminen on vaikeaa. Tähän liittyvät vastuukysymykset ovat vaikeita. Valiokunnan mielestä kyseessä on koko yhteiskunnan digitalisaation näkökulmasta tärkeä havainto. Valiokunta kiinnittää ympäristöministeriön ja lakiehdotuksessa tarkoitettujen yhteisrekisterinpitäjien huomiota tarpeeseen huolehtia yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen kanalta kriittisen tiedon suojaamisesta tietojen käsittelyn kaikissa vaiheissa toimijoiden roolista riippumatta.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

Toinen keskeinen näkökulma liittyy yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja koskevan tiedon suojaamiseen, kun kyseessä on esimerkiksi huoltovarmuuden kannalta tärkeää yksityistä yritystä koskevat tiedot. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan yksityiset yritykset voivat nykyisin rakennuslupahakemuksen yhteydessä tai toimittaessaan yksittäisen asiakirjan esittää tarpeen ja perusteen salassapidolle. Tässäkin tapauksessa kunta ratkaisee salassapidon. Salassa pidettävien asioiden tai asiakirjojen osalta tiedot käsitellään rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä edellä kuvatulla tavalla. Muiden yritysten tietojen osalta suojaustoimien onnistunut kohdentaminen tietoihin edellyttää kansallisen kriittisen infrastruktuurin määrittämisen tekemistä. Kriittisen infrastruktuurin muodostavat toimialat sisältävät laajasti rakennetun ympäristön kohteita. Meneillään olevassa CER-direktiivin toimeenpanoa valmistelevalle lainsäädäntöhankkeelle voidaan päätyä säätämään myös tällaisten kohdetietojen salassapidosta. Valiokunnan saamassa selvityksessä todetaan, että myös yksityisten yritysten tietojen suojaamisen kannalta tiedonhallinnan ja tietojen luovutuksen toteuttaminen rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä on nopeampi ja varmempi toteuttaa, jos tiedon luovutusta tai käyttäjiä joudutaan rajoittamaan turvallisuustilanteen muuttuessa. Valiokunta pitää tätä selvitystä riittävänä.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Lain soveltamisala. Valiokunta on edellä käsitellyt edellytyksiä, joilla Puolustusvoimien salassa pidettäviä tietoja voidaan käsitellä rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan nämä edellytykset eivät täyty. Valiokunta ehdottaa 1 §:n 2 momentin sääntelyä täsmennettäväksi puolustusvaliokunnan lausunnossa esitetyllä tavalla.

2 §. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tarkoitus ja yleinen rakenne. Lakiehdotuksen 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rakennustietovarantoon toimitettavista tiedoista. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tarkennusta, jonka mukaan tiedon keräämisen tarkoituksena on käyttää sitä laissa säädettyihin olennaisiin viranomaiskäyttötarkoituksiin.

Pykälällä on liityntä rakentamislakiehdotukseen, jonka käsittely on valiokunnassa kesken (HE 139/2022 vp). Rakentamislakiehdotuksen voimaantulon siirtämistä vuodelta pidetään perusteltuina. Näin ollen rakentamislakiehdotus voi tulla voimaan 1 päivänä tammikuuta 2025, kun taas rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskeva lakiehdotus on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024. Näin ollen käsillä olevan lakiehdotuksen 7 §:ään ehdotetaan lisättäväksi säännös rakennustietovarannon tietosisällöstä ja 2 §:n 2 momentin viittaus rakentamislain säännöksiin ehdotetaan korvattavaksi viittauksella lakiehdotuksen 7 §:ään.

Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ilmenevin perustein pykälään ehdotetaan lisättäväksi 3 momentti, jonka tarkoituksena on säännösperusteisesti varmistaa, ettei rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja. Arkaluonteisella henkilötiedolla tarkoitetaan erityisiä henkilöryhmiä koskevia tietoja, jotka on määritelty yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa ja tietosuojalain 6 §:ssä sekä muita kansallisella tasolla määriteltyjä tietoja, jotka on

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

katsottu valtiosääntöisesti arkaluonteisiksi. Arkaluonteisia henkilötietoja ei saa tallentaa, toimittaa, luovuttaa tai muulla tavalla käsitellä tietojärjestelmässä tai sen tietovarannoissa.

4 §. Tietovarantojen rekisterinpitäjät ja vastuunjako. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi perustuslakivaliokunnan ehdotuksen mukainen tekninen muutos. Tarkoitus on korvata sana ”julkaista” yleiskielen mukaisella ilmauksella, kun kysymys on tietojen toimittamisesta viranomaisen ylläpitämään tietojärjestelmään.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan Suomen ympäristökeskuksella on vastuu ja oikeus luovuttaa tietoa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietovarannoista. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos.

2 luku. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietosisältö

5 §. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään toimitettavat alueidenkäyttöä koskevat tiedot. Pykälän otsikkoon, 1 momenttiin, 2 momenttiin ja 3 momenttiin ehdotetaan muutosta, jossa ilmaisu ”julkaista” korvataan yleiskielen mukaisella termillä ”toimittaa”.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos.

6 §. Alueidenkäytön tietojen pysyvät yksilöivät tunnuksot. Pykälän 2 momentissa ilmaisu ”julkaista” ehdotetaan korvattavaksi yleiskielen mukaisella termillä ”toimittaa”.

7 §. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään toimitettavat rakentamista koskevat tiedot. Pykälän otsikkoon ehdotetaan tehtäväksi vastaava muutos kuin edellä 6 §:n kohdalla. Edellä 2 §:n kohdalla esitetystä syystä pykälään lisättäisiin säännös rakennustietovarantoon toimitettavista tiedoista.

11 §. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän julkinen tietopalvelu. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tekninen muutos sanamuodon selkiyttämiseksi.

Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vastaava tekninen muutos kuin edellä 6 §:n 2 momentin kohdalla.

3 luku. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietojen käsittely, luovuttaminen ja valvonta

2. Laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Voimaantulosäännös. Hallituksen esityksen mukaan kaavan laadintaan sovelletaan voimassa olevaa lakia vuoden 2028 loppuun saakka ja tämän jälkeen lakiesitykseen sisältyviä säännöksiä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan on kuitenkin tarpeellista mahdollistaa valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa esitetyistä kaavakohteista ja kaavamääräyksistä koostuvan kaavan laadinta heti lain voimaan tultua. Eri kuntien ja maakunnan liittojen valmiudet siirtyä uuteen kaavoitustapaan vaihtelevat, joten siirtymäsäännöksen muutoksella on tarkoitus varmistaa se, että kunnat ja maakunnan liitot voivat mahdollisuuksiensa mukaan siirtyä uuteen toiminta-

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

tapaan. Valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että vuoden 2028 loppuun saakka toimija voi valita kaavahankekohtaisesti, soveltaako se uutta vai vanhaa lakia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ympäristövaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 140/2022 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy kolme lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ja sen palvelujen perustamiseen, ylläpitoon ja kehittämiseen sekä tietojärjestelmään toimitettavien ja tallennettavien tietojen käsittelyyn.

Lakia ei sovelleta puolustustarkoitusta varten tapahtuvan alueidenkäytön suunnittelua ja rakentamista koskevien salassa pidettävien tietojen käsittelyyn, kun on kysymys:

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

- 1) Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen tai tukemiseen tarkoitettuja alueita koskevien tietojen käsittelystä, jos näitä koskee Puolustusvoimien määrittämä salassapitotarve;
- 2) Puolustusvoimien lakisääteisten tehtävien toteuttamiseen tai tukemiseen tarkoitettuja tiloja, rakennuksia ja infrastruktuuria koskevien tietojen käsittelystä, jos:
  - a) tiedon tallentamisen tarve ei ole muun yhteiskunnan kannalta välttämätön;
  - b) kohde sijaitsee Puolustusvoimien alueella; tai
  - c) kohde sijaitsee Puolustusvoimien alueen ulkopuolella ja salassapidolle on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentissa säädetty peruste.

2 §

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tarkoitus ja yleinen rakenne

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä palvelee alueidenkäyttöä ja rakentamista koskevia tiedonsaannin tarpeita. Tiedon keräämisen tarkoituksena on käyttää sitä laissa säädettyihin olennaisiin viranomaiskäyttötarkoituksiin.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmä koostuu alueidenkäytön tietovarannosta ja rakennustietovarannosta. Alueidenkäytön tietovaranto sisältää tämän lain 5 §:ssä säädettyt alueidenkäyttöä koskevat tiedot. Rakennustietovaranto sisältää tämän lain 7 §:ssä säädettyt rakentamista koskevat tiedot. Lisäksi tietovarannot voivat sisältää tämän lain 9 §:n perusteella tallennettuja tietoja.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä ei saa käsitellä arkaluonteisia henkilötietoja.

3 §

Suomen ympäristökeskuksen tehtävät

Suomen ympäristökeskus vastaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän perustamisesta, ylläpidosta ja kehittämisestä.

Suomen ympäristökeskuksen tehtävänä on koota yhteen ja jakaa rakennetun ympäristön tietoja sekä laatia ja ylläpitää rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennettavista tiedoista tarpeellisia tilastoja.

Suomen ympäristökeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä käsitellä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallennettua tietoa.

4 §

Tietovarantojen rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Suomen ympäristökeskus, kunnat ja maakuntien liitot ovat alueidenkäytön tietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä. Suomen ympäristökeskus ja kunnat ovat rakennustietovarannon yhteisrekisterinpitäjiä.

Kukin rekisterinpitäjä vastaa luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuoja-asetus*) rekisterinpitäjälle säädettyistä velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksien toteuttamisesta rakennetun ympäristön tietojärjestelmään tallentamiensa ja toimittamiensa tietojen osalta.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

Suomen ympäristökeskus vastaa tietojen luovuttamisesta tietovarannoista.

Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, Suomen ympäristökeskus vastaa yleisen tietosuojaasetuksen 13 ja 14 artikloissa tarkoitettua informointivelvollisuudesta, 15 artiklassa tarkoitettua rekisteröidyn oikeudesta saada pääsy omiin tietoihinsa, 30 artiklassa tarkoitettua selosteesta sekä 32 artiklassa tarkoitettua käsittelyn turvallisuudesta.

Suomen ympäristökeskus toimii yleisen tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuna rekisteröityjen yhteyspisteenä.

2 luku

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietosisältö

5 §

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään toimitettavat alueidenkäyttöä koskevat tiedot

Kunnan ja maakunnan liiton on toimitettava viivytyksettä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään valtakunnallisesti yhteentoimivassa ja koneluettavassa muodossa maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettut seuraavat tiedot:

- 1) tieto kaavan vireille tulosta ja suunnittelualueen rajausta;
- 2) kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelma;
- 3) tieto kaavan valmisteluaineiston nähtävillä asettamisesta;
- 4) kaavaehdotus;
- 5) tieto kaavaehdotuksen nähtävillä asettamisesta;
- 6) hyväksytty kaava;
- 7) tieto kaavaa koskevan päätöksen muutoksenhaun vireilläolosta;
- 8) tieto kaavan tai sen osan voimaantulosta;
- 9) lainvoimainen kaava;
- 10) hyväksytyt kaavan selostus;
- 11) tieto kaavan kumoutumisesta;
- 12) voimaantullut tonttijako sekä tieto tonttijaon kumoutumisesta;
- 13) rakennuskielto sekä tieto kiellon kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 14) rakentamisrajoitus sekä tieto rajoituksen kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 15) toimenpiderajoitus sekä tieto rajoituksen kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 16) suunnittelutarvealue sekä tieto sen kumoutumisesta tai raukeamisesta;
- 17) voimaantullut rakennusjärjestys.

Edellä 1 momentin kohtien 4, 6, 9 ja 12 aineistot on toimitettava myös yhteentoimivassa ja koneluettavassa tietomallimuodossa.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimitettavien tietojen rakenteesta.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

6 §

Alueidenkäytön tietojen pysyvät yksilöivät tunnuks

Suomen ympäristökeskuksen on annettava rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä pysyvä yksilöivä tunnus 5 §:ssä säädetyille tiedoille.

Pysyvä yksilöivä tunnus annetaan, kun tiedot **toimitetaan** ensimmäistä kertaa rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Ympäristöministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä pysyvien yksilöivien tunnuksien teknisestä sisällöstä ja muodostamisesta.

7 §

*Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään **toimitettavat** rakentamista koskevat tiedot*

Kunnan on toimitettava viivytyksettä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään maankäyttö- ja rakennuslain 131, 142, 150, 153 ja 153 a §:n mukaiset tiedot rakennuslupahakemuksista, lupapäätöksistä, viranomaiskatselmuksista, loppukatselmuksista sekä osittaisista loppukatselmuksista.

3 luku

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietojen käsittely, luovuttaminen ja valvonta

8 §

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän käyttö- ja lokirekisteri

Suomen ympäristökeskus toimii rakennetun ympäristön tietojärjestelmän käyttö- ja lokitietojen rekisterin rekisterinpitäjänä. Suomen ympäristökeskuksen on hävitettävä henkilöitä koskevat käyttötiedot järjestelmästä viimeistään viiden vuoden kuluttua käyttöoikeuden lakkaamisesta ja lokitiedot viimeistään viiden vuoden kuluttua tiedon tallentamisesta.

9 §

Suomen ympäristökeskuksen oikeus saada tietoja muilta viranomaisilta

Suomen ympäristökeskuksella on oikeus saada maksutta Digi- ja väestötietovirastolta, Verohallinnolta ja Maanmittauslaitokselta rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietojen ylläpidon kannalta välttämättömät tiedot.

Suomen ympäristökeskuksella on lisäksi oikeus saada maksutta Digi- ja väestötietovirastolta rakennetun ympäristön tietojärjestelmän rakennustietovarantoon tiedot salassapitosäännösten estämättä rakennuksen omistajan henkilötunnuksesta ja ajantasaisista yhteystiedoista rakennuksen omistajatiedon luomista ja ylläpitämistä varten.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

10 §

Viranomaisten tiedonsaantioikeudet salassapidettävistä tiedoista

Puolustusministeriöllä, puolustusvoimilla, Digi- ja väestötietovirastolla, Häätäkeskuslaitoksella sekä pelastusviranomaisilla on oikeus saada tehtäviensä hoitamisen kannalta välttämättömät tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä.

11 §

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän julkinen tietopalvelu

Suomen ympäristökeskuksen on pidettävä yleisessä tietoverkossa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän julkista tietopalvelua. Julkisesta tietopalvelusta ~~tietoja~~ voi hakea yleisessä tietoverkossa olevan karttapalvelun avulla **tietoja** vain yksittäisenä hakuna.

Julkisessa tietopalvelussa saadaan pitää saatavilla seuraavat tiedot:

- 1) edellä 5 §:ssä mainitut tiedot;
- 2) pysyvä rakennustunnus;
- 3) rakennuskohteen valmistumisvuosi;
- 4) rakennuskohteen käyttötarkoitus;
- 5) rakentamisluvan päätöspäivämäärä;
- 6) rakennuskohteen käytössäolotilanne ja käytöstäpoistumispäivä;
- 7) rakennuskohteen julkisivumateriaali;
- 8) rakennuskohteen pääasiallinen lämmitystapa ja lämmitysaine;
- 9) rakennuskohteen tilavuus, kerrosuku, kerrosala ja kokonaisala;
- 10) rakennuskohteen kokonaishuoneistoala;
- 11) rakennuskohteen esteettömyystiedot;
- 12) rakennuskohteen osoitetiedot;
- 13) tieto väestönsuojasta;
- 14) tieto siitä, mikä viranomainen on **toimittanut** 1—13 kohdissa tarkoitettut tiedot ja tieto tietojen julkaisuajankohdasta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettut tiedot saadaan pitää saatavilla julkisessa tietopalvelussa sen estämättä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 16 §:n 3 momentissa säädetään henkilötietojen luovuttamisesta.

4 luku

Erinäiset säännökset

12 §

Tietojen käsittelyn rajoittamista koskevan säännöksen soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn ei sovelleta yleisen tietosuoja-asetuksen 18 artiklan 1 kohtaa.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

13 §

Maksut

Viranomaisilla on oikeus saada maksutta tehtäviensä hoitamisen kannalta tarpeellisia tietoja rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmään liittyvistä Suomen ympäristökeskuksen suoritteista ja palveluista perittäviin maksuihin sovelletaan muutoin, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

14 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024. Sen 5 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta 1 päivästä tammikuuta 2029.

2.

Laki

maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 29 §, 30 §:n 1 momentti, 40 §, 41 §:n 1 momentti, 55 §, 57 §:n 1 momentti, 78 ja 79 §, sellaisina kuin niistä ovat 55 § osaksi laissa 230/2017, 57 §:n 1 momentti laissa 230/2017 sekä 78 ja 79 § laissa 465/2018, sekä lisätään lakiin uusi 29 a, 40 a, 55 a, 78 a ja 78 b § seuraavasti:

29 §

Maakuntakaavan esitystapa

Maakuntakaava laaditaan valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Maakuntakaava koostuu kaavakohteista ja kaavamääräyksistä.

Maakuntakaavan kaavakohteet ja -määräykset esitetään valtakunnallisesti vakiomuotoisena kartalla ja tarvittaessa erillisenä asiakirjana.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteentoimivasta tietomallimuodosta sekä kaavakohteiden ja -määräysten vakiomuotoisesta esitystavasta.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

29 a §

Maakuntakaavan selostus

Maakuntakaavaan liittyy selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maakuntakaavan selostuksesta.

30 §

Maakuntakaavamääräykset

Maakuntakaavassa annetaan määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa (maakuntakaavamääräykset).

---

40 §

Yleiskaavan esitystapa

Yleiskaava laaditaan valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Yleiskaava koostuu kaavakohteista ja kaavamääräyksistä.

Yleiskaavan kaavakohteet ja -määräykset esitetään valtakunnallisesti vakiomuotoisena kartalla ja tarvittaessa erillisenä asiakirjana.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteentoimivasta tietomallimuodosta sekä kaavakohteiden ja -määräysten vakiomuotoisesta esitystavasta.

40 a §

Yleiskaavan selostus

Yleiskaavaan liittyy selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yleiskaavan selostuksesta.

41 §

Yleiskaavamääräykset

Yleiskaavassa annetaan määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan yleiskaava-aluetta suunniteltaessa tai rakennettaessa taikka muutoin käytettäessä (yleiskaavamääräykset). Yleiskaavamääräykset voivat muun ohessa kos-

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

kea maankäytön ja rakentamisen erityistä ohjausta tietyllä alueella sekä haitallisten ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista.

---

55 §

Asemakaavan esitystapa

Asemakaava laaditaan valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Asemakaava koostuu kaavakohteista ja kaavamääräyksistä. Asemakaavan kaavakohteet ja -määräykset esitetään valtakunnallisesti vakiomuotoisena kartalla.

Asemakaavassa osoitetaan ohjaustarpeen edellyttämällä tavalla:

- 1) asemakaavan ja sen eri alueiden rajat;
- 2) alueiden yleiset tai yksityiset käyttötarkoitukset;
- 3) rakentamisen määrä;
- 4) rakennusten sijoitusta ja tarvittaessa rakentamistapaa koskevat periaatteet.

Asemakaavassa määrätään kadun ja muun yleisen alueen nimi samoin kuin kunnanosan ja korttelien numerot. Kadun ja muun yleisen alueen nimi ja edellä mainitut numerotiedot voidaan muuttaa myös kunnan erillisellä päätöksellä siten kuin kuntalaissa säädetään kunnan päätöksenteosta.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteentoimivasta tietomallimuodosta, kaavakohteiden ja -määräysten vakiomuotoisesta esitystavasta sekä 3 momentissa tarkoitettulla erillisellä päätöksellä muutettujen tietojen viemisestä kaavaan.

55 a §

Asemakaavan selostus

Asemakaavaan liittyy selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asemakaavan selostuksesta.

57 §

Asemakaavamääräykset

Asemakaavassa annetaan määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan asemakaava-aluetta rakennettaessa tai muutoin käytettäessä. Asemakaavamääräykset voivat koskea myös haitallisten ympäristövaikutusten estämistä tai rajoittamista.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

78 §

Tonttijaon tarkoitus

Asemakaava-alueella rakennuskortteliin kuuluva alue jaetaan tontteihin, milloin se on maankäytön järjestämiseksi tarpeen (tonttijako). Tonttijako voi olla sitova tai ohjeellinen. Tonttijako on laadittava sitovana, milloin alueen keskeinen sijainti, korttelin rakennustehokkuus tai kiinteistöjärjestelmän selkeys sitä edellyttävät. Tonttijaon sitovuudesta määrätään asemakaavassa.

Rakennuskorttelista voidaan muodostaa yksi tai useampi tontti. Tonttijako voidaan laatia myös korttelin osaan, jollei näin estetä tai vaikeuteta sopivaa tonttijakoa korttelin muissa osissa. Tonttijako voidaan laatia sitovaksi myös kaava-alueen tai korttelin osalle. Sitova tonttijako voi olla kokonaan tai osittain kaksiulotteinen tai kolmiulotteinen.

Tonttijaon on oltava tarkoituksenmukainen ja siinä on mahdollisuuksien mukaan kiinnitettävä huomiota maanomistusoloihin.

78 a §

Tonttijaon laatiminen ja hyväksyminen

Sitova tonttijako laaditaan ja hyväksytään joko osana asemakaavaa tai erillisenä. Ohjeellinen tonttijako laaditaan ja hyväksytään osana asemakaavaa. Erillisen sitovan tonttijaon laatii ja hyväksyy kunta.

Erillinen sitova tonttijako voidaan laatia, jos asemakaavassa niin määrätään tai sitovan tonttijaon laatiminen tai muuttaminen on tarpeen.

Erillisen tonttijaon laatijan tulee olla pätevä tehtävään.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin tonttijaon laatijan pätevyydestä.

78 b §

Tonttijaon esitystapa

Tonttijako laaditaan valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa.

Tonttijako esitetään valtakunnallisesti vakiomuotoisena kartalla ja tarvittaessa erillisenä asiakirjana.

Tonttijako esitetään asemakaavakartalla, jos se on laadittu ja hyväksytyt osana asemakaavaa.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteentoimivasta tietomallimuodosta ja vakiomuotoisesta esitystavasta.

79 §

Erillisen tonttijaon laatiminen

Asemakaava on ohjeena laadittaessa erillistä tonttijakoa. Tonttijakoa laadittaessa kaavan mukainen numeroin osoitettu kokonaisrakennusoikeus voidaan jakaa muodostettaville tonteille.

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

Valmisteltaessa erillistä tonttijakoa on kuultava tonttijakoalueen ja siihen rajoittuvien kiinteistöjen omistajia ja haltijoita sekä myös vastapäisen kiinteistön omistajaa ja haltijaa, jos päätös voi olennaisesti vaikuttaa vastapäisen kiinteistön rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen.

Kun erillinen tonttijako tehdään korttelissa, jossa on voimassa kolmiulotteinen tonttijako, on kuultava 2 momentissa säädetyn lisäksi tonttijakoalueen ylä- ja alapuolisen ja rinnakkaisen kiinteistön omistajaa ja haltijaa, jos päätös voi vaikuttaa olennaisesti tällaisen kiinteistön rakentamiseen tai muuhun käyttämiseen.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kuulemisesta erillisessä tonttijaossa ja tonttijaon laatimisesta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2024.

Kunta ja maakunnan liitto voivat kuitenkin yksittäisen kaavan tai tonttijaon laatimisen osalta soveltaa tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä vuoden 2028 loppuun.

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että ympäristöministeriö ottaa rakennusalan toimijoiden esitystä kohtaan esittämän kritiikin vakavasti ja mahdollinen järjestelmän jatkokehittäminen tehdään hyvässä yhteistyössä alan toimijoiden kanssa ja vaikutustenarviointiin kiinnitetään erityistä huomiota.*
2. *Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi turvallisuuden kannalta kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon suojaamista koskevassa työssä myös rakennustiedon saatavuuteen ja kasautumiseen liittyviä riskejä sekä tiedon salassapitotarpeita.*
3. *Eduskunta edellyttää, että julkisuuslain ja henkilötietolain yhteydessä tarkastellaan kriittisesti rakennuslupatietojen saatavuutta muuhun kuin viranomaiskäyttöön.*

Valiokunnan mietintö YmVM 26/2022 vp

Helsingissä 16.2.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hanna Kosonen kesk

varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr

jäsen Petri Huru ps

jäsen Mai Kivelä vas

jäsen Johan Kvarnström sd

jäsen Sheikki Laakso ps

jäsen Kai Mykkänen kok

jäsen Mikko Ollikainen r

jäsen Mauri Peltokangas ps

jäsen Juha Sipilä kesk

jäsen Saara-Sofia Sirén kok

jäsen Hussein al-Taeed sd

jäsen Katja Taimela sd

jäsen Mari-Leena Talvitie kok

jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola